

Planteavlen 1894.

Af Forsøgsleder K. Hansen.

Om end det nu tilbagelagte Aar gav os betydelig rigere Afgrøder end dets nærmeste Forgænger, saa gav det dog saa langt fra Erstatning for, hvad vi hint Aar tabte, at det tværtimod kun med Nød og Næppe bragte os en Middelhøst. Og hvis Begrebet »Middelhøst« skal udtrykke en Høst, der betinger middelgode økonomiske Tilstande Landet over, hvad det unægtelig helst skulde, saa maa det erkjendes, at sidste Aar gav adskilligt — maaske lige saa meget som forrige Aar — under »Middelhøst«. Men er det saaledes — og det er jo desværre saaledes —, at det samme Kvantum af Afgrøder med samme Kvalitet for hvert Aar, der gaar, repræsenterer en stedse ringere og ringere reel Værdi, og at Begrebet »Middelhøst« altsaa stadig synker i Kurs, da maa ethvert Middel til at højne Niveauet for hint Begreb nødvendigvis bringes i Anvendelse — saafremt der gives saadanne Midler. — Om det svundne Aar kan have givet Fingerpeg i Retning af saadanne Midler, skulle vi have Opmærksomheden henvendt paa, naar vi paa nogle efterfølgende Blade skulle beskæftige os med de Forhold og Vilkaar, der have øvet Indflydelse paa Udviklingen af Aarets Afgrøder.

Det var ikke med de lyseste Forhaabninger, at man gik ind i Landbrugsaaaret 1893—94. Høsten havde været ukjendt knap, og Foderbeholdningerne vare smaa. For-

mildende Omstændigheder traadte dog til. Ofte havde man en Del overgjemt Halm i Behold; Efteraaret blev mildt, saa at Kreaturerne kunne gaa længe ude — paa sine Steder til henimod Jul; man tog fra først af sparsomt paa Foderet; man indsamlede Tang, Lyng, Mos, Løv, Tørvejord m. m. for at skaane Halmen; Vinteren blev meget mild og kortvarig; og endelig kom Foraaret usædvanlig tidligt og med forholdsvis rigeligt og tidligt Græs. Fodermangel følte, takket være disse Omstændigheder, saaledes kun undtagelsesvis, om end Foderknaphed ikke var sjælden. Og det gode Efteraarsvejr og den milde Vinter gjorde, at Vintersæd- og Udlægsmarkerne ogsaa kom godt igjennem Vinteren.

Vintersæden og da særlig Rugen var usædvanlig fremmelig lige fra det tidlige Foraar. Med en Yppighed, som her til Lands er sjælden, skød den, fremlokket af den høje Foraarsvarme i Forbindelse med passende Fugtighed, i Løbet af April og Maj i Vejret, men rigtignok uden at buske sig i tilsvarende Grad, og uden at faa den Stivhed og Fasthed i Straaet, som kun nogen Modgang i Udviklingstiden — en kølig Maj — kan give. 8 à 14 Dage tidligere end sædvanlig var Rugen gennemskreden, og Udsigterne vare for saa vidt meget lovende. Men Enden blev desværre ikke den gode Begyndelse lig. Imod Sædvane var April Maaned næsten frostfri, og Varmen var endog usædvanlig høj. Det milde Vejr varede ved næsten tre Uger ind i Maj, dog med en kortvarig kold Periode først i Maaneden. Men i Tiden omkring den 20. Maj indtraf en skjæbnesvanger Nattefrost, der navnlig hjemsøgte Jylland. Paa 49 af 130 Iagttagelsessteder (44 af 73 Steder i Jylland) sank Varmegraden i Maj Maaned under Frysepunktet, og Temperaturen gik mange Steder ned til 2—3 Graders Kulde. Herved fik den allerede paa dette Tidspunkt gennemskredne Rug et saadant Knæk, at den mange Steder blev næsten gold. Adskillige Steder foretrak man at hugge den af, og kun en mindre Del af Landets Rugareal gik uskadt igjennem hin kritiske Periode. Hertil

kom yderligere, at stærke Regnbyger i Slutningen af Maj og i Juni slog Rugen ned, saa at man mange Steder havde det Særsyn at se Rugen gaa i Leje i Maj Maaned. Dette i Forbindelse med fugtigt Vejrlig i Blomstringstiden vanskeliggjorde Blomstringen, og Følgen blev, at hvad, der var skaanet af Frosten, blev daarlig kjærnesat. Mange Steder, navnlig i Jylland, skulde endnu en Ulykke ramme denne Kornsort, nemlig regnfuldt Høstvejr, saa at den endog ofte spirede paa Marken. Naar hertil føjes, at den hyppig viste sig stærkt angrebet af Rust, saaledes at det f. Ex. paa et enkelt mindre Sogn i det sydlige Jylland opgives, at Rughøsten der skadedes af Rust for mindst 2000 Kr., saa kan det paa Forhaand ventes, at denne vor vigtigste Vintersædart ved Høsten langtfra svarede til de store Forventninger, som Foraaret havde vakt. Dette bekræftes da ogsaa af de talrige foreliggende Meddelelser fra alle Egne af Landet, hvoraf det, som nedenstaaende Oversigt viser, fremgaar, at Rughøsten har givet henved et Par Fold under Middel, hvilket svarer til et Tab af $3\frac{1}{2}$ —4 Mill. Kr. eller vel omtrent det Nettooverskud, som vort 500,000 Tdr. Ld. Rugareal med en Middelhøst vilde have givet.

Med Hveden gik det for saa vidt lidt bedre, som denne led mindre af Frosten. Ikke desto mindre synes den dog ikke at have givet Middelhøst, vistnok hovedsagelig hidrørende fra en for hurtig Modning i Forbindelse med, at ogsaa denne gik tidligt og stærkt i Leje, ligesom vistnok nogle under Vaarsæden omtalte uheldige Ernæringsforhold ogsaa øvede Indflydelse paa Vintersæden og da særlig paa Hveden. Den bratte Modning i Forbindelse med mindre godt Høstvejr gav den derhos — ligesom Rugen — en lavere Kvalitetsvægt, end man efter Aarets Vejrforhold skulde have ventet.

Selv om omstaaende Tal ikke kunne udgives for aldeles nøjagtige, er der dog al Grund til at anse dem i det væsentlige for at være rigtige. Herefter er det altsaa de egentlige

Viintersædens Foldudbytte.

Landsdel.	Middelhøst		Høst 1894		Mindreudb. 1894	
	Fold		Fold		Fold	
	Hvede	Rug	Hvede	Rug	Hvede	Rug
Nordjylland	—	10.5	—	8.5	—	2.0
Vestjylland.	—	10.0	—	9.0	—	1.0
Midtjylland.	—	8.2	—	7.0	—	1.2
Østjylland	14.5	11.0	13.0	9.0	1.5	2.0
Fyen med Smaaøer . . .	15.0	12.6	13.7	11.0	1.3	1.6
Sjælland med Samsø . .	15.0	13.0	15.0	10.6	0.0	2.4
Loll., Falst., Møen, Bornh.	15.6	13.0	13.0	11.0	2.6	2.0
Hele Landet . . .	15.3	11.2	13.7	9.4	1.4	1.7

Hvedeegne, Lolland og Falster, der have havt det største Afslag, og fra ikke faa Steder har man endog opgivet 3—5 Fold under Middel. Men har end Hveden givet et forholdsvis lidt større Foldudbytte end Rugen, saa ere Priserne til Gjengjæld gaet endnu stærkere ned paa hin end paa denne. Og de stedse stigende Tilførsler fra fjerne Produktionssteder i Forbindelse med vore Omgiversers Toldforanstaltninger — ikke mindst Sveriges sidste — maa vel siges allerede at have gjort en rentabel Hvedeproduktion umulig, truer i hvert Fald meget stærkt med at gjøre det, og nogen Udsigt til lysere Kaar paa dette Omraade er der næppe — snarere det modsatte, for saa vidt som navnlig Konkurrencen fra Øst kan ventes at ville tage til. Under disse Forhold synes der kun at være to Alternativer at vælge imellem: enten en successiv Opgivelse af Hvededyrkingen eller en Indførselstold paa Hvede og Hvedemel. — Gav saaledes det svundne Aar en knap Hvedehøst, har det altsaa ved Siden heraf gjort Udsig-

terne for den fremtidige Hvedeproduktion endnu mørkere, end de tidligere vare.

Vaarsæden lagdes under usædvanlig gunstige Forhold: Jorden i høj Grad bekvem, passende Nedbør og tilstrækkelig Varme. Udviklingen i Foraaret og Forsommeren var dog ikke saa god, som de gunstige Vegetationsbetingelser gav Grund til at vente, og ikke faa Steder saa Vaarsæden endog ret tarvelig ud, ligesom Ukrudet mange Steder bredte sig mere end sædvanlig i et saa godt Foraar. Aarsagen hertil maa utvivlsomt delvis skrives paa den forudgaaende Sommers og Vinters Regning. Den tørre Sommer 1893 havde givet Ukrudet endnu større Raaderum, end det plejer at have. Utrolige Mængde af Ukrudsfrø var der bleven spredt over Markerne, og Rodukrudet havde i den korte og tynde Sæd havt rig Lejlighed til at samle Kræfter. Dette maatte ventes at give sig tilkjende i det følgende Aar. Den tørre Sommer og den paafølgende næsten frostfrie Vinter havde dernæst hæmmet den Frigjørelse af Plantenæring i Jorden, som paa vore ofte stærkt medtagne Jorder er en Betingelse for en kraftig Udvikling af den følgende Afgrøde. Fremdeles havde Vaarsæden Aaret i Forvejen været saa mangelfuldt udviklet, at den aabenbart ikke kunde afgive første Klasses Sædevarer, hvis den ikke blev Gjenstand for en særlig skarp Sortering — og det blev den vel kun i færreste Tilfælde. Og endelig gik heller ikke Vaarsæden uskadt igjennem Frostperioden i Maj. Efterhaanden kom den dog til Kræfter. Men den senere Udvikling og Høstresultatet blev i øvrigt meget vexlende, da Sommerregnen faldt højst ulige i forskellige Egne. Største Delen af Vestjylland, Fyen og Vestsjælland samt Lolland og Falster havde saaledes meget sparsom Regn i sidste Halvdel af Maj, medens største Delen af Jylland og Østsjælland, i alt Fald pletvis, havde temmelig rigelig Regn. Juni gav gjennemgaaende rigelig Regn men ligeledes meget uligelig fordelt. Det sydlige Jylland fik saaledes over 100 Mm., medens Nord- og Midt-

jylland over store Strækninger kun fik 20—30 Mm., hvad ogsaa de sydlige Øer og en stor Del af Sjælland maatte nøjes med, medens største Delen af Fyen og Østjylland fik 40—90 Mm. En meget varm Periode sidst i Juni og først i Juli virkede mange Steder i høj Grad trykkende paa Vaarsæden. De fleste Steder faldt der imidlertid en velgjørende Regn den 4. Juli. Denne udeblev dog i en stor Del af Nord- og Vestjylland. Hvor uligelig ogsaa denne Regn faldt, kan illustreres ved, at Kjøbenhavn fik 44 Mm., Dyrehavegaard, 1½ Mil derfra, fik 3 Mm., Søborg Sø 0; ved Haslev faldt der 44 (i hele Maaneden 167), ved Vordingborg kun 3 (hele Maaneden 47). En saa uligelig Regnfordeling gav selvfølgelig en meget vxlende Udvikling af Vaarsædsmarkerne. Som Steder, hvor Byghøsten var meget knap, kan nævnes Hjørring-, Brædstrup-, Hadsund- og delvis Aarhus-Eggen og Bjerre Herred, nogle Strøg paa Vest-, Midt- og Sydøst-Fyen, Langeland, tildels Samsø, en stor Del af Øst Sjælland samt delvis Lolland, Falster og Møen. Fra disse Steder angives Byghøsten til 2—4 Fold under Middel. Indtil 3 Fold over Middel angives den en Del Steder i Vendsyssel og Thy, Lemvig-, Struer-, Viborg-, Aalborg- og Varde-Eggen, enkelte Steder i Østjylland samt Øst- og Syd-Fyen, en stor Del af Vest- og Nord-, undtagelsesvis Sydsjælland samt Bornholm. — Havren opgives fra Ringkjøbing-, Tarm-, Brædstrup-, Herning-, Viborg- og Vejleegnen, Steder paa Midt- og Øst-Fyen, nordlige Langeland, Samsø, nogle Steder i Nordvest- og Sydsjælland og pletvis paa Lolland og Falster at have givet en Del under Middelhøst, medens der fra mange Steder i Vendsyssel og Thy, den nordlige Del af Ringkjøbing Amt, Varde-Eggen, talrige Steder i Midtjylland, Eggen ved Skjörping, Allingaebro, Skanderborg og Dagaard, spredte Steder paa Fyen, Thorseng, delvis Langeland, Sydvest-, Midt- og Nordøst-Sjælland, Stubbekjøbing- og Nysted-Eggen samt Bornholm, opgives noget over Middelhøst. For de større Landomraader er

Vaarsædens Foldudbytte.

Landsdel.	Middelhøst		Høst 1894		Merudbytte 1894	
	Fold.		Fold.		Fold.	
	Byg.	Havre.	Byg.	Havre.	Byg.	Havre.
Nordjylland	11.0	12.0	12.0	13.3	1.0	1.3
Vestjylland	11.5	13.4	12.0	13.6	0.5	0.2
Midtjylland	8.5	10.7	9.3	11.0	0.3	0.8
Østjylland	11.5	14.5	10.7	15.0	÷ 0.8	0.5
Fyn med Smaaøer . . .	12.6	15.4	11.9	15.5	÷ 0.7	0.1
Sjælland med Samsø . .	12.9	15.4	12.7	15.7	÷ 0.2	0.2
Loll., Falst., Møen, Bornh.	13.0	15.7	13.0	15.7	0.0	0.0
Hele Landet . . .	11.6	13.9	11.6	14.3	0.0	0.4

Bygget har herefter givet en Middelhøst, Havren lidt over, medens Kornmarkerne som Helhed have givet ca. 1 Fold under. Til denne knappe Høst kommer desuden gennemgaaende en temmelig tarvelig Kvalitet.

Høsttiden indtraadte forholdsvis tidlig. Mellem 20. og 25. Juli var Høsten allerede mange Steder i fuld Gang. Hvor dette var Tilfældet, fik man Rugen godt i Hus de sidste Dage i Juli eller de første i August, idet vi fra 25. Juli til 2. August havde en fortrinlig Tørvejrperiode. De følgende 2—3 Uger bragte derimod i høj Grad ustadigt Høstvejr, og som Helhed var August Maaned som saa ofte Sommerens regnfuldste Maaned og gav indtil over 150 Mm. Regn, fordelt paa indtil 25 Dage. Mest fik Vest- og Sydjylland, mindst Sjælland. Hvor man anvendte »bornholmske« Stakke, fik man atter Bekræftelse paa, hvor rigelig det hermed forbundne Arbejde lønner sig, men det er endnu kun de færreste Egne, der have villet indlade sig paa denne Fremgangsmaade. Paa Øerne tilendebagtes Høsten i Løbet af rigelig en Maaned, i Jyl-

land trak den en halv Snes Dage længere ud. I de forskjellige Landsdele faldt Høsttiden omtrent saaledes:

Landsdel.	Kornhøsten		varede
	begyndte	sluttede	Dage
Nordjylland	3 Aug.	14 Sept.	43
Vestjylland	3 —	10 —	39
Midtjylland	1 —	12 —	43
Østjylland	1 —	9 —	40
Fyen med Smaaøer . . .	29 Juli	29 Aug.	32
Sjælland med Samsø . . .	27 —	28 —	33
Loll., Falst., Møen, Bornh.	28 —	26 —	30
Hele Landet . . .	31 Juli	5 Sept.	37

Rodfrugterne bleve saaede i særdeles bekvem Jord og spirede hurtigt og godt, saa at der iaar fandtes mindre Spring i Rækkerne end sædvanligt, men dog som oftest nok til at sætte Afgrøden adskillige Procent ned paa Grund af en for stor Sparsommelighed med Frøet. Gjennemgaaende saaedes Roerne noget tidligere end sædvanlig, og dette i Forbindelse med Nattefrosten i Maj Maaned gav Anledning til forholdsvis mange Stokroer. Renholdelsen var besværlig paa Grund af forrige Sommers rigelige Frembringelse af Ukrud og de for dettes Udvikling gunstige Vejrforhold, og ofte kneb det med at faa Udynding og Rensning udført nogenlunde rettidig. Iøvrig lovede Roemarkerne en rig Afgrøde indtil langt hen paa Sommeren. August Maanedes kølige Vejr skadede dog især Sukker- og Runkelroerne noget, og i den ligeledes kølige og tillige regnfattige September gik Roerne mange Steder næsten fra Grøden, idet Bladene visnede hen. Følgen blev, at heller ikke Rodfrugtafgrøderne svarede til Forventningerne, om de end maa regnes til Aarets bedste Afgrøder. Efter

120 Opgivelser fra alle Egne af Landet kan Roeafgrødernes Størrelse angives med følgende Tal:

Landsdel.		Runkel- roer Tdr.	Sukker- roer Cent.	Gulerød- der Tdr.	Turnips Tdr.	Rutabaga Tdr.	Cikorie Cent.
Nordjylland	Middel	200	—	258	283	217	—
—	1894	250	—	275	295	225	—
Vestjylland	Middel	—	—	280	306	286	—
—	1894	—	—	285	291	282	—
Midtjylland	Middel	200	—	200	259	258	200
—	1894	213	—	200	220	258	175
Østjylland	Middel	292	—	320	296	300	—
—	1894	320	—	338	280	321	—
Fyen med Smaaøer . . .	Middel	280	302	285	308	288	217
—	1894	310	336	316	323	280	260
Sjælland med Samsø . .	Middel	286	310	260	289	288	275
—	1894	302	300	295	280	281	340
Loll., Falst., Møen, Bornh.	Middel	303	322	296	250	280	—
—	1894	292	324	330	275	263	—
Hele Landet	Middel	260	311	271	284	274	231
—	1894	281	320	291	281	273	258
Merudbytte 1894		21	9	20	÷ 3	÷ 1	27

Rodfrugterne have herefter været jævnt gode overalt og for Landet som Helhed givet lidt over Middelhøst.

Kartoflerne maa betegnes som Aarets tarveligste Afgrøde. Næsten fra hele Jylland, der har over $\frac{2}{3}$ af hele Landets Kartoffelareal, meldes der om smaa, ofte meget smaa Afgrøder, der ovenikjøbet ofte vare temmelig stærkt angrebne af Sygdom; kun faa Steder høstedes en Middelafrøde, og rent undtagelsesvis derover. Fra Øerne og navnlig fra Sjælland lyde Meddelelserne noget bedre, baade med Hensyn til Udbytte og Sygdom; men Øerne have dog næppe havt en Middelhøst i Gjennemsnit, og for Landet som Helhed have Kartoflerne sikkert givet betydelig under Middel.

Græsmarkerne var man egentlig ikke berettiget til at stille store Forventninger til i Henhold til den tarvelige

Forfatning, hvori de overleveredes til det nye Aar. Trods dette blev det netop disse, der gav den forholdsvis bedste Afgrøde. Den sparsomme Bestand af Kløver- og Græsplanter paa første Aars Markerne bredte sig i en forbausende Grad, ligesom ogsaa andet Aars Markerne vare bedre end almindelig. Høudbyttet blev da ogsaa for Jylland adskilligt over Middelhøst, og for Øerne lidt over Middel, og Høet blev i Reglen indbjerget i særdeles god Stand. Ligeledes var Græsningen snarere over end under det almindelige. Engene gav i Reglen rigeligt Hø, men dette led mange Steder en Del af Regnen i Juli Maaned, saa at Kvaliteten ofte blev mindre god.

Fra næsten alle Sider meddeles, at Staldfodermarkerne, især tidlig saaede, gav gode eller endog fortrinlige Afgrøder.

Frøafgrøderne have ligeledes været rigelige, naar undtages, at Nattefrosten skadede Eng-Rævehale og Engsvingel i det nordlige Jylland, og at Gulerødderne paa sine Steder som sædvanlig vare angrebne af Gulerodsvampen. Iøvrigt gav saavel Græs- som Rodfrugtfrøet gennemgaaende store Afgrøder, som oftest af middelgod Kvalitet, stundom dog under.

De spredte Steder, hvor der dyrkedes lidt Humle, Kommen, Tobak, Hør, Raps og andre Handelsplanter, lykkedes disse ligeledes godt.

Pantesygdomme optraadte gennemgaaende stærkt. Navnlig led Kornsorterne paa en Mængde Steder i høj Grad af Rust, saa at Afgrøden stundom var næsten ødelagt deraf. Brand optraadte mindre ødelæggende, medens Kartoffelsygen, som foran nævnt, var ret ondartet. Rodfrugt- og Græsmarkerne led ikke i nogen væsentlig Grad.

Endnu skal nævnes, at sidste Sommer var særdeles gunstig for Ukrudets Bekæmpelse, et Punkt der paa vore i høj Grad urene Marker er al Grund til at have Opmærksomheden henvendt paa. Det tidlige og grødefulde Foraarsvejr bragte Ukrudet tidlig til Spiring og gav Lej-

lighed til at faa ikke lidt ødelagt, hvor man benyttede sig deraf. I Roemarkerne fik man adskillige Afgrøder ødelagt, og paa rationelt behandlede Brakmarker havde man en usædvanlig gunstig Lejlighed til at komme baade Rod- og Frøkrudet til Livs. Endelig gav den tidlig afsluttede Høst og det længe vedvarende Efteraarsvejr alle gode Betingelser i samme Retning, idet ikke alene Skrællepløjning af Stubben gjorde udmærket Virkning, men adskillige Steder fik man endog skrællepløjet to Gange og hver Gang en god Ukrudsafgrøde ødelagt, eller man fik efteraarspløjet saa tidlig, at Furen blev grøn af Ukrud i Løbet af Efteraaret.

Nogen Interesse for Indførelsen af nyere eller bedre Kulturformer af Avlsplanterne har der vel ogsaa i det svundne Aar kunnet spores, men som sædvanlig mindre end ønskeligt. Foreliggende Erfaringer saavel fra Praxis som fra paalidelige Forsøg give al Grund til at tro, at Indtægten af Jorderne vilde kunne forøges i betydelig Grad ved at indføre de bedste Sorter og Stammer til Dyrkning, og det baade for Korn- og Roemarkens og Græs- og Bælgsædmarkens Vedkommende. Blandt Kornarterne har man egentlig kun for Hvedens Vedkommende gennemført en fuldstændig Reform paa dette Omraade, idet det nu er en Sjældenhed at træffe de gamle, lidet givtige Sorter, der for blot 20 Aar siden indtog Landets Hvedeareal. Urtoba-Hveden har som bekjendt i de senere Aar vundet en Del Udbredelse, men den synes atter at være i Aftagen og var da navnlig sidste Sommer utilfredsstillende, idet den viste langt stærkere Tilbøjelighed til at gaa i Leje og foldede mindre end Square-head Hveden. Denne sidste synes fremdeles ikke at skulle naaes af nogen anden Sort, i alt Fald paa virkelige Hvedejorder, og udenfor disse er der for Tiden næppe nogen Fristelse til at gaa med Hveden. Klagerne over Square-head Hvedens Udartning og Tilbagegang begynder man nu stærkt og med Held at afhjælpe ved paa første eller anden Haand at forsyne sig med Udsæd fra de Centr

for Produktion af typisk og sortsren Square head Hvede, hvoraf vi nu heldigvis have flere, hvor der lægges et kyn-digt og dygtigt Arbejde ind paa denne Sag, og hvis Pro-duktion allerede er søgt og skattet ogsaa paa Udlandets Sædekornmarked.

For Rugens Vedkommende have vi ikke været saa heldige at komme i Besiddelse af en enkelt uomtvistelig bedste Sort. De Forventninger, man har næret til Schlanstedter-Rugen, kunne vistnok nu med nogen-lunde Sikkerhed siges ikke at ville blive honorerede. Dens eneste Fordel er dens stive Straa, men selv i afvigte Som-mer kunde denne Egenskab ikke hjælpe den op paa Højde med andre Sorter, som den stod Side om Side med. Fra talrige Steder foreligger der da ogsaa Meddelelser om, at man har opgivet eller agter at opgive den, da den kun har bragt Skuffelser og Tab. Kun under særlig afvigende Forhold kan den muligvis have en berettiget Plads. Det er iøvrigt ikke uden Interesse at se, at den Mand, der har tiltrukket den, Dr. W. Rimpau, Schlanstedt, selv er kommen til Erkjendelse af, at hans Fremgangsmaade ved Tiltrækningen har været ensidig og fejlagtig. Da Selv-erkjendelse, som Rimpau selv i denne Forbindelse udtaler, er det første Skridt til Forbedring, maa man haabe, hans næste Forædlingsarbejde, der gaar ud paa Tiltrækning af en »kortaxet Rug«, der allerede er kommen i Handelen, og som ogsaa iaar er indgaaet i vore Forsøg, maa falde bedre ud og give Landmændene Erstatning for Tabet ved den hidtidige Schlanstedter-Rug. Erfaringerne saavel fra Praxis som fra en ved Forsøgsstationerne nu afsluttet om-fattende Forsøgsrække med Rugsorter tyde paa, at Bretagne-, Campine- og visse Stammer af Zeelænder-Rug ere de Sor-ter, man maa se hen til med størst Forventning. —

Af Bygsorter er Opmærksomheden ganske særlig bleven henledt paa en ny engelsk Maltbygsort, Gold thorpe Byg, der, at dømme efter de ganske vist endnu nye Erfaringer, synes at skulle kunne faa Betydning for Maltbygegnene, ikke saa meget paa Grund af stort Foldudbytte, i hvilken

Henseende den nemlig ikke har kunnet maale sig med Prentice-Bygget, som paa Grund af den fine Kvalitet, hvorhos den tillige er noget mere stivstraaet end Chevalierbygget. Den angives saaledes i Efteraaret at være solgt til henved 2 Øre højere Pris pr. Pd. end Chevalier- og Prentice-Byg. Efter de hidtil foreliggende Erfaringer maa den saaledes anses for den fordelagtigste Maltbyggsort, medens det næppe vil være rigtigt at lægge sig efter den til Foder- og Mølleribrug. Kan vor Maltbyggsort arbejdes op til at blive af virkelig Betydning for os, vil det selvfølgelig være af stor Værdi at have en virkelig fin Maltbyggsort, der tillige kan give anstændigt Foldudbytte. Men Interesserne have i det forløbne Aar været saa stærkt optagne af Smørnoterings- og -exportspørgsmaal, at der næppe er bleven Tid til at tænke paa Foranstaltninger til Fremme af vor Maltbyggsort. Det vilde være i høj Grad ønskeligt, om de Mænd, der med saa udmærket Dygtighed og Held arbejder for Afsætningen af vore dyriske Produkter, kunne faa Lejlighed til ogsaa at tage sig af vor Udførsel af Markprodukter, ganske særlig Maltbyg. Imperialbygget har næppe gjort Fremgang i Aar, men foldede da i øvrigt fortrinligt paa gode, gødningskraftige Jorder og holdt sig udmærket oppe. Paa Fyen synes Juvel-Byg at vinde nogen Udbredelse til Tilfredshed. Enkelte Steder har man forsøgsvis indført Golden Melon-Byg, og i Egne, hvor der dyrkes sexradet Byg, finder det saakaldte »Nordslesvigske Kæmpebyg« nogen Udbredelse. Vinterbyg, der i nogle Aar bredte sig en Del, synes ikke at skulle faa videre Fremgang; Afgrøderne blive i Reglen for smaa og af daarlig Kvalitet og formindskes yderlige stærkt ved Fugleangreb.

Om Havren er i denne Forbindelse kun at nævne, at man i aldeles overvejende Grad endnu bruger de gamle lokale Sorter, medens dog navnlig Beseler- og Grenaa-Havren ogsaa i det forløbne Aar have fundet nogen Udbredelse og, som det synes, overalt til stor Tilfredshed. —

For Rodfrugternes Vedkommende maa det er-

kjendes, at de gode Sorter have vundet almindelig Indgang. I det forløbne Aar er Opmærksomheden bleven stærkt henledt paa en ny Runkelroesort, kaldet »Adam« og tiltrukket af Markfrøkontoret, en Roe, der nærmest skulde forene Eckendorfor- og Sukkerroens gode Egenskaber, altsaa give et stort Masseudbytte, være let at tage op, egne sig ogsaa for mindre dybmuldede Jorder og samtidig være rig paa Næring. De af Markfrøkontoret hidtil udførte sammenlignende Forsøg tyde paa, at dette Maal virkelig er naaet. Naar den nu kommer ud i Praxis, og man ligeledes ved Forsøgsstationerne nu kan faa Lejlighed til at sammenligne den med de ældre Sorter, maa Erfaringen afgjøre, om det er lykkedes hint af vort Landbrug allerede saa højt fortjente Firma hermed at føje et værdifuldt nyt Led til Rækken af vore Avlsplanter. Paa Forhaand er der som sagt Grund til at vente det. Erh. Frederiksens Fodersukkerroer synes, trods det overordentlig høje Næringsindhold, ikke at vinde stærk Udbredelse; man klager stadig over Besværligheder ved Optagningen, ligesom Rodens temmelig stærke Forgrening giver Anledning til, at der hænger for megen Jord ved, hvorhos den især sidste Sommer viste en stærk Tilbøjelighed til at løbe i Stok; der synes dog allerede at være fremkommen Stammer, hos hvilke de to sidstnævnte Fejl ere stærkt i Aftagen. — De Bestræbelser der fra enkelte Sider er gjort for Udbredelsen af Pastinak til Foderbrug, har hidtil ikke ført til noget. I og for sig afgiver Pastinaken vistnok et fortrinligt Malkefoder, hvad navnlig Erfaringerne fra England tyde paa; men man vil antagelig som Regel finde Dyrkningen og navnlig Optagningen af den for besværlig i Forhold til det Udbytte, den giver, og til dens Krav til Jordbunden. —

Paa Græsmarkerne synes Anvendelsen af de bedste Sorter eller Stammer desværre ikke at være i Fremgang for Tiden. En forstaaelig Tilbøjelighed til at købe billigt Frø i Forbindelse med en usund Konkurrence indenfor Frøhandelen fremkalder en Mængde daarlige eller middelmaadige Varer. Og saa naturlige og

hensigtsmæssige som Fællesindkjøb og Indkjøbsforeninger i og for sig maa siges at være, saa forkastelig ere saadanne Foretagender, naar den ledende Tanke deri er Licitationsprincippet, navnlig naar Talen er om en saa vanskelig bedømmelig Vare som Markfrø. Det svundne Aar har ligesom dets Forgængere givet beklagelige Vidnesbyrd om, hvad der da kan naaes.

De for Tiden raadende Forhold paa Produktions- og Afsætningsomraadet ere velskikkede til at fremkalde Forskydninger indenfor den hidtidige Benyttelse af Landets Jorder. Endnu er man vel væsentlig bleven staaende ved Overvejelser, men det svundne Aar har dog bragt Vidnesbyrd om, at man er paa Vej til ikke uvæsentlige Forandringer i denne Henseende. Forholdet mellem de enkelte Kornsorter er saaledes i Begreb med at forrykkes betydeligt, hvad følgende Opgivelser konstatere. Af 123 Meddelelser herom fra alle Landets Egne lyde

fra Jylland:

9 paa Indskrænkning,	0 paa Udvidelse af	Byg
6 » »	0 » »	» Hvede
4 » »	2 » »	» Rug
2 » »	8 » »	» Havre
0 » »	9 » »	» Blandsæd

fra Fyen med omliggende Øer:

7 paa Indskrænkning,	0 paa Udvidelse af	Hvede
3 » »	1 » »	» Byg
0 » »	4 » »	» Havre
0 » »	4 » »	» Rug
0 » »	2 » »	» Blandsæd

fra Sjælland og Samsø;

17 paa Indskrænkning,	0 paa Udvidelse af	Hvede
1 » »	3 » »	» Byg
0 » »	7 » »	» Rug
0 » »	5 » »	» Blandsæd
0 » »	3 » »	» Havre

fra Lolland, Falster og Møen:

9 paa Indskrækning,	0 paa Udvidelse af Hvede
1 » »	0 » » » Blandsæd
0 » »	3 » » » Havre
0 » »	2 » » » Byg
0 » »	1 » » » Rug

tilsammen:

39 Egne Indskrækning,	0 Udvidelse af Hvede
13 » »	6 » » Byg
4 » »	14 » » Rug
2 » »	18 » » Havre
1 » »	16 » » Blandsæd

Herefter gaar Udviklingen aldeles afgjort bort fra Hvede og tildels Byg henimod Blandsæd, Havre (og Rug som delvis Erstatning for Hvede), altsaa væsentlig bort fra Salgskornet henimod Foderkornet, en Udviklingsgang, der maa siges at være aldeles naturlig, i alt Fald som Overgangsled, paa et Tidspunkt, da Kornpriserne ere ubrugelig lave samtidig med, at Priserne paa dyriske Produkter holde sig nogenlunde. Endnu mere tilfredsstillende er det at se, at der gjøres prisværdige Anstrængelser for at udvide Rodfrugtavlens. Paa sine Steder nødes man ganske vist, især paa Grund af Vanskelighederne ved at skaffe Arbejdskraft, til at indskrænke Roearalet, og paa flere Steder holder dette sig uforandret. Men fra ca. 60 pCt. af alle de Egne hele Landet over, hvorfra der er indgaaet Meddelelser om dette Punkt, lyde disse paa Udvidelse af Roearalet. Meddelelserne om Udvidelse og Indskrækning fordele sig saaledes:

	Rodfrugtarealet	
	Udvides	Indskrænkes
i Jylland	33 Egne	10 Egne
paa Fyen med Smaaøer..	15 »	2 »
» Sjælland med Samsø.	18 »	4 »
» sydlige Øer	10 »	0 »
hele Landet ...	76 Egne	16 Egne

Paa ikke faa Steder, navnlig i Jylland men ogsaa i Nord-sjælland, er man i Begreb med ligeledes at udvide Kartoffeldyrkningen mere eller mindre, idet man mere og mere erkjender, at Kartofflen for en væsentlig Del bør være de lette Jorders Rodfrugt. Et Bidrag til Fremme af en mere lønnende Kartoffeldyrkning er givet ved, at der i Efteraaret fra Forsøgsstationerne er spredt en Del nye og formentlig gode Læggekartofler ud over Landet. Adskillige Steder omgaaes man med Tanken om en Kartoffelindustri, navnlig Stivelsefabrikation, og i Aarets Løb er der anlagt en mindre Stivelsefabrik i Silkeborg-Eggen. Saa længe fremmed Kartoffelmel uhindret gaar her ind i Landet, vil Fordelen ved den hjemlige Fabrikation heraf dog vistnok være meget lille, medens en passende Toldbeskyttelse her vilde kunne fremkalde en sund og naturlig Landbrugsindustri til Støtte for de Egne, der ere afskaarne fra andre Grene heraf.

En Produktionsgren, som der ofte stilles store Forventninger til, er Frøavl, og Arealet hertil er atter i det forløbne Aar udvidet en Del. De mange, særlig mindre Jordbrugere, der havde ventet sig en god Indtægt af deres Rodfrugtfærø, ere dog blevne skuffede, idet Produktionen har været saa stor, at den i Forbindelse med de billige indførte Varer har trykket Priserne saa stærkt ned, at Fordelen har været meget tvivlsom, og kun de, der i Forvejen havde sikret sig Afsætning, have kunnet afhænde deres Produktioner, medens store Beholdninger henligge som usælgelige hos Frøavlerne. Skal Roefrøavlen faa Betydning for vort Jordbrug, saavel for Frøavlerne som for Forbrugerne, synes to Ting at være nødvendige: at en høj Told hindrer Udlandets Godtkjøbs-Produktion i at oversvømme vort Marked, til Skade først og fremmest for dem, der købe det, og at der finder en velorganiseret Samvirken Sted mellem Frøavlerne hele Landet over, saaledes at disse kunne regulere og kontrollere Produktions- og Afsætningsforholdene. Ligeledes har Kløver- og især Græsfrøavlen taget til og synes at ville blive endnu mere udvi-

det. Ogsaa her have vi en stærk Konkurrence at bestaa med Udlandet og en Konkurrence, som det i alt Fald endnu kun delvis vil være forsvarligt at hindre ved Toldforanstaltninger, medens den hjemlige Produktion dog vistnok allerede nu for adskillige Artiklers Vedkommende vilde kunne tilfredsstille Forbruget. Til Gjengjæld synes visse Arter af dansk Græsfrø allerede at have sikret sig en Plads paa Udlandets Marked, saasom Rapgræs, Rævehale, Hundegræs og Engsvingel, hvorhos dansk (almindelig) Rajgræs ligeledes er anerkjendt for at være noget af det bedste af sin Art. Ogsaa her vilde en Sammenslutning af eller et Samarbejde mellem Frøavlerne utvivlsomt være særdeles hensigtsmæssigt.

For Sukkerroedyrkingen har Aaret været meget bevæget. Medens der Aaret i Forvejen var stærk Stemning for Oprettelsen af en Række nye Fabrikker, og medens Arealet endnu i 1894 udvidedes betydelig, sank i Aarets Løb Sukkerpriserne saaledes, at man baade opgav enhver Tanke om nye Fabrikker og i det Hele taget helst vilde opgive Sukkerroedyrkingen. Ved gjensidig Imødekommen fra Roedyrkere og Fabrikker naaedes omsider en Overenskomst, der sikrede Fabrikkerne Materiale til fortsat Arbejde. Men Tilliden til Sukkerroedyrkingen maa siges at være bleven rokket, og man har saa smaat begyndt at tænke over Midler til en delvis Afløsning for den og har da navnlig fæstet Tanken paa Handelsplanter af forskjellig Art. Om der kan oparbejdes en lønnende Hjemmeproduktion af Hør, Hamp, Humle, Tobak, Olieplanter o. l. er det vanskeligt paa Forhaand at have nogen Mening om. Heller ikke paa dette Omraade slippe vi for Konkurrence med Lande, der i alt Fald paa visse Punkter ere gunstigere stillede end vi, og vi maa da eventuelt søge vor Styrke i mere rationelle Kulturmehoder og et bedre Samarbejde.

Efter Mac Kinley-Billens Ophævelse kunde der atter indføres Hvidkaal til Amerika, og der er allerede i afvigte Efteraar herfra udskibet anseelige Kvantiteter heraf, som er betalt med tilfredsstillende Priser, og flere tænke paa at lægge sig efter denne Afrøde.

Af Udstillinger vedrørende Planteavlen har den aarlige Bygudstilling i Kjøbenhavn fundet Sted og var som sædvanlig ret righoldig. Den store og vellykkede Havebrugsudstilling i Tivoli havde adskillige gode Bidrag ogsaa af landøkonomisk Interesse, særlig fra Frøavlere. Derimod vidnede den jo iøvrigt saa overordentlig righoldige og lærerige Landbrugsudstilling i Randers og den dertil knyttede Landmandsforsamling om en beklagelig Mangel paa Interesse for Planteavlsspørgsmaal, idet hverken Jordbrugere, Institutioner eller Forretningsfolk, naar ganske enkelte undtages, deltog deri i nogen nævneværdig Udstrækning, saa at denne Afdeling endog stod langt tilbage for de tarveligste af, hvad de senere nordiske Landbrugsudstillinger har havt at fremvise.

Af andre Foranstaltninger paa Planteavlens Omraade er kun faa Ting at nævne. De forrige Aar paabegyndte Planteavlfsforsøg i Vendsyssel have ført til Oprettelsen af en ny Stats-Forsøgsstation paa Knoldgaarden ved Vester Hassing, sideordnet med Stationerne i Askov og Lyngby og ligesom disse sorterende under Hovedstationen i Tystofte. Af nye Opgaver ved Statens Forsøgsstationer er der i afvigte Aar paabegyndt en Række Dyrkningsforsøg med dansk Rodfrugtfrø, ligesom Spørgsmaalet om Værdien af Amerikansk Rødkløver paany er taget op til meget indgaaende Undersøgelse. En omfattende Række Forsøg med Rug (og Vinterbyg) er afsluttet, og Beretning herom udkommer ventelig samtidig med nærværende Hefte. I øvrigt er der arbejdet videre paa de i tidligere Aar paabegyndte Forsøgsrækker, hvoraf flere nu nærme sig deres Afslutning. Det Kgl. Landhusholdningsselskabs Hvede- og Bygudvalg har fortsat sine Forsøg, ligesom Hedeselskabet og Klitvæsenet, der, som bekjendt, ogsaa efterhaanden er kommet ind paa en begrænset landøkonomisk Forsøgsvirksomhed. —

Af litterære Arbejder vedrørende Planteavlen har Aaret intet væsentligt bragt udover de aarlig tilbagevendende Beretninger og Oversigter.
